

לוח השבוע

תשמי"ז שבקטע הבא, שלפיה יש לומר משניות אלה פעמיים גם בשאר הפרקים: וזאת למודעי, שההלכות והמנהגים בסידורים אלה כפי שנדפסו עד הנה צריכים בדיקה ותיקון.

אמנם לאחר מכן, ביהתוועדותי תשמי"ז ח"ד עמ' 400, לאחר שמביא ראייה לנושא זה מקורבנות מוסף דסוכות ודוחה אותה, מסביר שמצד תוכן מרז"ל אלו והסיבה לאמירתם מספיק לאומרים פעם אחת, ומאידך מביא ראייה להיפך מכך שצריך להפריד בין פרק הי שהוא משנה לפרק ו' שהוא ברייתא (כמודגש בתחילתו "שנו חכמים בלשון המשנה"), ואמירה זו היא "העצה הכי פשוטה" לעשות כן. ומסיים: "ומזה יש ללמוד גם בנוגע לפרק שלישי ופרק רביעי (אף ששניהם משנה ולא ברייתא) – כי, נוסף להטעם שאין לחלק באופן האמירה דפרק חמישי ושישי לשלישי ורביעי, יש צורך להדגיש את החילוק שבין פרק שלישי לפרק רביעי, שהרי גם בחלוקה לשני פרקים יש נפקא מינה

לדינא", עכ"ל [וכך נקטנו בלוח זה עד גיליון תכב ועד בכלל].

מאידך, ברור שהרבי לא התייחס לשיחה זו כי משנה אחרונה, שהרי לאחר מכן ביהתוועדותי תשמי"ז ח"ד עמ' 279 הביא את שני הצדדים **בשוה**, ויתרה מזו – בספר השיחות תשי"ז (מוגה) ח"ב עמ' 681 הערה 104 מביא **רק** את **הסברא** לומר פ"א, וכן בספר השיחות תנשי"א (מוגה) ח"ב עמ' 797 הערה 15 מביא **רק סברא** זו, אך מוסיף "וצ"ע ובירור בזה", וכלל לא צויין בשיחות הללו להתוועדות תשמי"ז הנ"ל.

ולכאורה, כיוון שבשיחות המוגהות אין **הכרעה** בזה, ובבלתי-מוגהות יש הכרעות לכאן ולכאן, צריך להישאר במצב המקורי שאותו תיאר הרבי בשנת תשמי"א – לומר זאת תמיד רק פעם אחת, ובפרט שכך נוטים הדברים מסה"ש תשי"ז ותנשי"א הנ"ל. והי' יצילנו משגיאות.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהדה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקכה

ערב שבת-קודש

פרשת תבוא

י"ז באלול ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לוח השבוע

והתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ויתן ה' יתברך טוב גשמי ורוחני בטוב הנראה והנגלה".

שחרית: מנהג הקוראים בתורה להגביה את קולם בפסוק 'השקפה' שבסיום 'שני'.

לעליית 'שישי' עולה הבעל-קורא, ומעצמו – בלא קריאה בשמו – ומברך לפנייה ולאחריה. לאחר מכן מברכים אותו בשמו כרגיל.

מנהג הקוראים להנמיך את קולם (אך באופן שהציבור ישמע) בקריאת התוכחה, והזורים ומגביהים קולם כ"אלה דברי הברית" סיום 'שישי'.

פרקי-אבות – פרקים ג-ד. צ"ע אם יש לומר את המשניות 'כל ישראל' (שלפני הפרק) ו'רבי חנניה' (שכטופ) – לכל פרק בנפרד (וראה בסוף ההערה).

16 כנה"ג בהגהת ב"י סי' תכח, הובא במ"א סי"ק ח, לענין משנת-תורה במיוחד. פרי"ח שם סי"ק ז. אם כי בשער-הכוונות ובפעי"ח הובא שהארי"י עלה וקרא את התוכחה בפני ובקול רם כמנהג חכמי ספרד (ואולי ס"ל לרבותינו שהנהגה זו שלו אינה הוראה לרבים ולדורות, וע"ד לשון אדמו"ר האמצעי "כשאבא קורא, אין נשמעות קולות", היום-יום, זו אלול). וראה שו"ת מנחת-אלעזר ח"א סי' סו ד"ה ובפרט – סי' יבין פסח לשבועות' פ"ד, סעיפים נא"ה, ושי"ן.

17 לראשונה מצאנו את הנושא בשיחת ש"פ תצא תשמ"א (הנחה בלה"ק סכ"א), שם הביא הרבי **ראה מהנהוג בה:** "מאחר שבשבת זו לומדים שני פרקים בהמשך אחד, ובאופן שאמירת משנת 'כל ישראל' (קודם הלימוד) ומשנת ירבי חנניא בן עקשיא (לאחרי הלימוד) היא רק פעם אחת, על שני הפרקים כאחד [משנת 'כל ישראל' – קודם התחלת פרק ראשון, ומשנת ירבי חנניא בן עקשיא – לאחר סיום פרק שני] – מובן, שישנו קשר ושייכות בין שני הפרקים, ועד שלומדים אותם בהמשך אחד".

לאחר מכן, במשך השנים, דן בזה הרבי פעמים רבות, ודרש לחקר ולברר זאת, **ללא מסקנה סופית** (התוודעויות' תשמ"ה ח"ה עמ' 2887 ואילך, 'התוודעויות' תשמ"ז ח"ד עמ' 352 ואילך). בהתוודעויות' תשמ"ז ח"ד עמ' 444 מחלק, שבכלל אין לומר את המשניות בין הפרקים כמו שאין מפסיקין בין שתי פרשיות מחוברות בקריאת התורה, וצריך לאומן רק בין הפרקים היו כדי להפריד בין משנה וברייתא [כאופן זה כתבו בסידורי 'תהילת ה' החדשים, אם כי לא ציינו לשיחתו, ואדרבה בספ"ה ציינו לשיחת

בהערה).

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב וכ"ק אדמו"ר מהורי"צ – נ"ע – היו אומרים 'גוט יום טוב!' בח"י אלול. פעם סיים הרבי את שיחת ח"י אלול: "כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם בח"י אלול: 'גוט יום טוב!' (הג שמח) ואמר בעצמו: 'גוט יום טוב!'. ופעם אחרת, בסיום ההתוודעות בשבת-קודש ח"י אלול, סיפר הרבי: "פעם נכנס אחד באמצע התוודעות של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום הש"ק ח"י אלול, ואמר: 'גוט שבת!', וענה כ"ק מו"ח אדמו"ר בבית-שחוק: 'גוט יום טוב!'. (וסיים הרבי:) כיוון ששבת 'מיניה מתברכין כולהו יומין' ויום-טוב עניינו 'מועדים לשמחה' – הנה יהי רצון שתושב השמחה גם על הימים שלאחר-י זה, על כל השנה כולה, 'לקרושה ולמנוחה, לששון ולשמחה'". 'גוט יום טוב!', כתיבה

7) ספר-המנהגים עמ' 102.
8) בשנים תשי"ב, תשי"ג, תשי"ה (נסמן בהתוודעויות' שבהנהגה הבהא).
9) 'תורת-מנחם – התוודעויות' (ו) תשי"ב ח"ג עמ' 173. ולהעיר משה"ש תשי"ג עמ' 142 שאמר ע"ז כ"ק אדמו"ר מהורי"צ 'חייב אדם לומר בלשון רבו'.
10) ש"פ תבוא, ח"י אלול תשי"ג (תורת-מנחם – התוודעויות' (ט) תשי"ג ח"ג עמ' 173).
11) אולי היה זה באחת השנים (השי"ב או תשי"ב) כשחל ח"י אלול בש"ק, שבשתיהן התוודע כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נייע (בספר-השיחות' תשי"ו לא מופיעה שיחה בשבת ח"י אלול).
12) נוסח ברכת ההפטרה **ביום-טוב** שחל בש"ק.
13) לוח כולל-חבי"ד.
14) היום יום ח"י אלול. ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חבי"ד. וראה שערי-אפרים שער ז' סעיף כג, 'אוצר מנהגי חבי"ד' אלול-תשרי, עמ' יט, ושי"ן.
15) לפי המורגל בהרבה ממנייני אג"ש בברך כל עולה לתורה בימי שבידך (י"כ) כמזמון בליובאוויטש לא נהגו כן – אג"ק כ"ד ב עמ' שכז. ומהו משמע, ששלילת האמירה היתה לא רק כדי שלא לבטל מזמנו של הרבי. וראה בזה בהתקשרות: גיליון תקי"ב, בלוח השבועי הערה 2, אגב, שם כתב הרבי: "נוסח... היותר מדויק שראיתי, הוא בסידור תורה-אור"י, וגם שם, לפחות בדפוס שלפני, ד"צ ברוקלין תשמ"ז, יש לתקן 'בעבור שעלה לתורה לכבוד...'. כמחזור-השלם. וכן תוקן לאחרונה בסידורי 'תהילת ה' של הוצאת קה"ת בארה"ק (תשי"ס ואילך).

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

"ז' באלול התשס"ד – כ"ד באלול התשס"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז באלול	ה' סנהדרין . פרק ד-ו.	ה' שבועות . פרק ב.	מל"ת רפב. רפג. מ"ע רכט. רכח.
ש"ק	י"ח באלול	פרק ז-ט.	פרק ג.	מ"ע רכו. רכז. רל. רלא. מל"ת סו.
א'	י"ט באלול	פרק י-יב.	פרק ד.	מל"ת שי. מ"ע רכד. מל"ת ש.
ב'	כ' באלול	פרק יג-טו.	פרק ה.	מל"ת רצד. רצ.
ג'	כ"א באלול	פרק טו-יח.	פרק ו.	מל"ת רעט. רעז. ערה. רעח. רעג.
ד'	כ"ב באלול	פרק יט-כא.	פרק ז.	מל"ת רפ. מ"ע קעז. מל"ת רעו. עדר.
ה'	כ"ג באלול	פרק כב-כד.	פרק ח.	מל"ת סטו. רפא. שטז.
ו'	כ"ד באלול	פרק כה-כו. ה' עדות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מל"ת שיז. מ"ע קעח.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	חמה**** שקיעת	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ז באלול	5.03	4.12	5.26	6.21	6.27	12.40	1.12	7.01.9	7.27
ש"ק, י"ח באלול	5.04	4.13	5.26	6.22	9.27	12.39	1.11	7.00.6	7.25
א', י"ט באלול	5.05	4.14	5.27	6.22	9.27	12.39	1.11	6.59.3	7.24
ב', כ' באלול	5.05	4.15	5.28	6.23	9.27	12.39	1.10	6.58.1	7.23
ג', כ"א באלול	5.06	4.16	5.28	6.24	9.27	12.38	1.10	6.56.8	7.21
ד', כ"ב באלול	5.07	4.17	5.29	6.24	9.27	12.38	1.09	6.55.5	7.20
ה', כ"ג באלול	5.08	4.17	5.30	6.25	9.27	12.38	1.09	6.54.2	7.19
ו', כ"ד באלול	5.08	4.18	5.30	6.25	9.28	12.37	1.09	6.52.8	7.17

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחבי"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
תבוא	6.25	7.36	6.40	7.38	6.32	7.38	6.42	7.38
נצבים-וילך	6.16	7.27	6.31	7.29	6.22	7.29	6.33	7.29

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מ"ל: מכון ליובאוויטש ש"ע צעירי-אגודת-חבי"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חבי"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת תבוא¹

ח"י באלול

מעט אשר נתפרסם² אשר יום השמונה-עשר בחודש אלול הוא יום-ההולדת של הבעש"ט [בשנת נח"ת] ושל רבנו הזקן [בשנת קה"ת] – נהגו בכמה מקומות ובפרט בבתי-כנסיות חב"ד לעשות אותו יום התועדות, בסיפורי מעשי צדיקים, חזיון בדרכי החסידים ככלל ואהבת-ישראל בפרט, וקבלת החלטות בקביעות עיתים ללימוד התורה – הנגלה והנסתר.³

החשבון-צדק הוא במיוחד בחי"ב ימים

אחרונים דחודש אלול, מח"י אלול עד סוף החודש, שכל יום מהי"ב ימים הוא כנגד חודש אחד מי"ב חודשי השנה, יום לחודש יום לחודש (ח"י אלול – כנגד חודש תשרי, י"ט אלול – כנגד חודש מרחשוון, וכו').⁴

עד שנת תשל"א היה הרבי מתועד בח"י אלול כשהיה חל ביום השבת, ומשנת תשל"א ואילך התועד ביום זה בכל שנה ושנה. בהתועדויות אלו היה הרבי אומר שיחות ומאמר דא"ח.⁵

במניין שהתפלל בו הרבי (אם לא היה חתן וכיו"ב), היו אומרים תחנון ביום זה⁶ (וראה

1) "כך נקראת בכל החומשים שראיתי (ולא כי תבוא), ועד לדרושי רבותינו נשיאנו דפרשה זו בהתחלתם" (לקוטי שיחות, כרך יט, עמ' 611 בהערה למכתב כללי. ושם עמ' 244 בהערה 8: "כיה בטאו"ח סו"ס תכח. וברמב"ם "סדר תפילות" – "והיה כי תבוא" ואכ"מ). כ"ז מופיע גם להלן כרך כד עמ' 641. וזאת למודעי, שלא ניתן לומר שהכוונה כאן ברמב"ם (רק) להתחלת הפרשה ולא לשמה, כי זאת כבר כתב הרבי כהסבר על השינוי בשמות הפרשיות המופיעות בהלי תפילה ר"פ יג, מול "סדר תפלות: שבו כן מציין הרמב"ם את שם הפרשה – ראה בכרך ה' עמ' 57 בשוה"י הראשון להערה 1).

2) ובמקום אחר כתב הרבי: "שינים רבות היה עניין ח"י אלול ובניין ג' דסליחות בהעלם, ועכשיו ניתנה רשות גלוות" (אג"ק ח"א עמ' תלב). לכאורה החל הפירסום לפרטי העניינים בזה החל (משיחת) ח"י אלול השי"ת, אף שהתאריך היה ידוע הרבה לפני-כן (אם לא מאז ומקדם) לא רק לרבותינו שאיננו שלפנו, שאצלם היה יום זה "יום היולול פנימית בסוד אתכסאי", כאמור בסי' המנהגים עמ' 101 מרשימת כ"ק אדמו"ר מהור"י, אלא גם לחסידים, ולא רק לחסידי חב"ד (כדאיתא בלקוטי-דיבורים ח"א עמ' 64 ובכ"מ). וע"ע.

3) ספר-השיחות תשי"ג עמ' 179, 177. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 634 הערה 8.

4) ע' שו"ע אדמו"ר סי' קלא ס"ד ובכ"ח חיים שם סי' נא. ובהערת המערכת בישיורי הלכה ומנהג: ח"א ס"ע קנח לא ידיו בזה.

5) ע' שו"ע אדמו"ר סי' קלא ס"ד ובכ"ח חיים שם סי' נא. ובהערת המערכת בישיורי הלכה ומנהג: ח"א ס"ע קנח לא ידיו בזה.

"ברכנו אבינו כולנו כאחד"

ראש-השנה הוא יום הולדת האדם, אשר נברא יחיד, כדי להבליט את מעלתו של כל אדם ואדם – "עולם מלא" □ בכך גם טמון הרעיון המחייב כל אחד ואחד לכבד את חברו – שגם הוא "עולם מלא" – ולאהבו כפי שהוא אהב את עצמו □ אחדות זו בין בני ישראל תגרום לשלמות אחדות הבורא בעולם – "מלך העולם" □ איגרת-קודש מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בפרוש שנה חדשה –

תרגום מיידיש

כ"ה, יום שני פרשת ניצבים-וילך,
ח"י אלול, ה'תשמ"ב.
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדתנו ביום הסגולה שבחודש הסגולה, ח"י אלול,

והרי החודש כולו, ובמיוחד שנים-עשר הימים האחרונים של החודש החל מח"י אלול, מהווים

יום שני פרשת ניצבים-וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיום זה (ניצבים ל, ו) (ומל ה' אלוֹקִיךָ) את צבֹכך ואת צֹבֹב (ורעך) – ר"ת אלול (בעה"ט עה"פ. אבודרהם סדר תפלת ר"ה. כ"ח א"ח סתקפ"א ד"ה העבירו) – תשובה (ומרומו בזה גם עניין התפילה – אגה"ק ס"ד).

פרשת ניצבים-וילך: להעיר, אשר שבת פרשת ניצבים (וילך) היא "שבת מברכים חודש תשרי" – ראה תורת הבעש"ט בזה – "היום יום" כ"ה אלול (עמ' ז). כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לא. ח"י אלו: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבינו הזקן (בשנת קה"ת) – ספר-השיחות תשי"ג עמ' 141 ואילך. ולהעיר, שיום הולדת הבעש"ט היה ביום ב' (ספר-השיחות שם), כבקיעות שנה זו. [תשמ"ב].

שבחודש הפגוע: כמובן מהר"ת שלו (ראה מ"מ דלקמן). וראה ל"ת להארי"ל פרשת תצא סד"ה והיה אם. והוא זמן התגלות י"ג מידות הרחמים (ר"ה אני לדודי בלק"ת פרשת ראה, סידור, אוה"ת וסה"מ הש"ת). וראה טור אור"ח ר"ס תקפא. ובפנים יפות (לבעלי הפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נו,א) נותנין לבתולה (אלול שמולו בתולה) י"ב חודש. שבחודש הסגולה... כתיבה וחתימה טובה: ראה מטה-אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): תוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת כו' מן ר"ה אלול כו' רומז לו כו' שיוכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים.

אלו: הראשי תיבות בתיבה זו – ראה לק"ש ח"ט עמ' 297 ואילך. שיחת ח"י אלול תשל"ט בתחילתה. וש"נ.

ובמיוחד שנים-עשר הימים האחרונים של החודש: כידוע, שי"ב ימים האחרונים חודש אלול,

ימי השיא של ההכנה לראש-השנה ולשנה החדשה כולה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולהכרה.

ודאי עתה הזמן המתאים להתכונן בנקודות היסודיות הקשורות להכנה האמורה, ומובן מאליו, שההתכוננות צריכה להשפיע בכל התחומים של חיי האדם, במחשבה ובדיבור ובמעשה, בהתאם לתכלית בריאתו (שנקבעה כבר בראש-השנה הראשון) וייעוד חייו: עבודת ה' בכל שלושת הקווים – תורה, עבודה וגמילות-חסדים.

* * *

כבר הוסבר פעמים מספר שלמרות שראש-השנה הוא ההג שבו חוגגים את "יום ההולדת" של העולם ("זה היום תחילת מעשיך"), הרי למעשה יום זה הוא היום שבו הושלם תהליך הבריאה בבריאת האדם ביום השישי למעשה בראשית, שבכך הגיעה הבריאה לשלימותה ("טוב מאוד") – באמצעות האדם באה הבריאה כולה לשלימותה בהתאם לכוונת הבורא. כך היה, אכן, בפועל מיד עם בריאת אדם הראשון, כפי שמספרים חכמינו וזכרונם לברכה, שפנה אז אל כל הנבראים בקריאה: "בואו ושתחוהו ונכרעה נברכה לפני ה' עושהו", וכך אמנם היה, ו"ה' מלך גאות לבש". אחד הפרטים שבהם שונה בריאת האדם באופן בולט מבריאת שאר הנבראים הוא – העובדה שהאדם נברא יחידי: (א) "יחידיו" בכך שלא נברא כשאר הנבראים, הן בעולם בעלי-החיים והן בעולם הצמחים, באופן של זוג-זוג. (ב) "יחידיו" – בכך שהוא יחיד בסוגו, סוג ה"מרבד", שלא

חודש החשבון דשנה העוברת (ראה בהנסמן לעיל בהערה ד"ה שבחודש הסגולה), מתאימים ל"ב חדשי השנה, וחי' אלול – לחשבון חודש תשרי העבר (ספר-השיחות שם עמ' 177. שם עמ' 179). החל מחי' אלול: ראה לקו"ד כרך ג' עמ' 946. ספר השיחות תש"ה עמ' 122: (א) ח"י אלול איז דער טאג וואס האט געבראכט און ברענגט א לעבן אין אלול. (ב) ח"י אלול גיט א חיות אין דער עבודה פון אני לודוי ורודי לי (שה"ש ו, ג. – ר"ת אלול (אבודרהם סדר תפילות ר"ה. פ"ח ע"ה שער ר"ה פ"א. שעה"פ עה"פ. ועוד)) – נתבאר בלקו"ש ח"י אלול תש"מ.

חי' האדם. וזמנעשה: ראה תניא פ"ד ועוד. ולהעיר מלקו"ת ר"פ פינחס: כל המצוות צריך האדם לקיים במחשבה דיבור ומעשה.

עבודת ה': כמאז"ל "אני נבראתי לשמש את קוני" – קידושין בסופה. ככל שלושית הקווים, תורה, עבודה וגמילות-חסדים: שעליהם העולם עומד – אבות פ"א מ"ב. ולהעיר, אשר ג' קווין אלו מרומזים בהר"ת ד"אלול" – ראה בהנסמן לעיל בהערה ד"ה אלול.

כבר הוסבר פעמים מספר: ראה לקו"ש ח"ט ס"ע 410 ואילך. שם עמ' 438 ואילך. זה היום תחילת מעשיך: תפילת מוסף דר"ה – ר"ה כו"א. וראה ר"ן לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם. בחיי עה"פ בראשית א, ג. פסיקתא דר"כ פייסקא כג (בחודש השביעי). לקו"ת ניצבים מזג. המשך תרס"ו עמ' כ. המשך ר"ה תרצ"ה בתחילתו (סה"מ קונטרסים ח"ב שיח, ב). ד"ה זה היום תש"ד. תש"ט. ועוד.

היום שבו הושלם תהליך הבריאה: כי בכ"ה באלול נברא העולם – ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ שם. יל"ש עה"פ פינחס כט, א (רמז תשפב). וראה פד"ר רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. שבכך הגיעה הבריאה לשלימותה: ראה חדא"ג מהרש"א לר"ה כו"א. האדם היה תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. ב"ר רפ"ד: שהיה גמר חלתו של עולם. ירושלמי שבת פ"ב ה"ו: דמו של עולם, נרו של עולם.

טוב מאוד: בראשית א, א. וראה רמב"ן עה"פ: ויש מפרשים כי מפני מעלת האדם הוסיף בשבח היצירה בו כי הוא טוב מאוד.

שלימות: ולהעיר מאה"ת לך"ך ד"ה ומלכי צדק וש"נ. מו"נ בסופו.

מספרים חכמינו וזכרונם לברכה: פד"ר פ"א. חז"א רכ"א, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז תנ"ו (ב, ב).

בואו... עושהו: תהילים צה, ו.

חי' מלך גאות לבש: שם צג, א. אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הבריות אתו (פד"ר"א סם). ועד שהוא שירו של כל יום ו' בשבוע (ר"ה לא, א. תמיד בסופה).

האדם נברא יחידי: משנה סנהדרין לו, סע"א. גמרא שם לח, א.

יחידיו – בכך שלא נברא כשאר הנבראים... באופן של זוג זוג: חדא"ג מהרש"א למשנה שם. –

אלה אותם יהודים פשוטים, המתאספים מדי יום בהשכמה לאמירת תהילים, ובשבתות היו באים גם אלה שבכל השבוע היו שוהים לרגל עסקיהם בעיירות ובישובים – אותה שבת היתה שונה מכל השבתות גם אצלם. כל אחד היה עסוק עם עצמו, ובאמירת התהילים נשמע קול פנימי של "מקיף" חסדי.

כאשר חזרו מהמקווה היו הולכים לחזור את המאמר, דבר שארך כמה שעות. כרגיל היו נכנסים ל"חזרה" וממשיכים לחזור את המאמר עד התפילה, ובשעה שלוש היו אוכלים סעודת שבת-קודש.

סעודת שבת קודש של שבת סליחות על שולחנו של הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, היתה אף היא שונה מסעודת שבת-קודש של כל השנה. היא היתה קצרה יותר. בכלל, הסעודות בליובאוויטש לא ארכו זמן רב, אלא שלפרקים היו מתוועדים בהן, מספרים סיפור או חזרים על אמרה.

לסעודות השבת בליובאוויטש סדר קבוע בכל הדברים, שהיה מוגבל בהגבלות הזמן והמקום. בשבת סליחות היה הכל בקיצור, משום שבכל דבר הורגש ריח הימים הנוראים.

(לקוטי דיבורים, חלק א)

זמן לכל דבר

מובא בשיחות אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שאחד בכה בשמחת תורה, ואמר לו אדמו"ר נ"ע, שכיוון שלא בכה באמירת "על חטא" ביום-הכיפורים, משלים זאת עכשיו, אבל זהו שלא בזמנו.

"עשה האלוקים את האדם ישר", ונתן לכל דבר זמן מסוים, ובנידון דידן, הזמן לעשיית חשבון הוא חודש אלול.

(משיחת שבת קודש פרשת ראה היתש"י)

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

כששוכבים במיטה בשבב בוקר...

מאמרי החסידות של שבת מברכים אלול, שבדרך כלל נפתחו ב"אני לדודי ודודי לי – ראשי תיבות אלול" "השמים כסאיי", או "ראה אנוכי נותן לפניכם היום", כבר היו רוויים ברוח של אלול. כל יום מימי חודש אלול אינו דומה כלל לימי השנה כולה. כאשר שוכבים במיטה בשעה שש בבוקר, שומעים שבמניין הוותיקין הראשון בבית-המדרש כבר הסתיימה התפילה ותוקעים בשופר. קול השופר מעורר – הרי אלול בעולם. ממהרים להתלבש והאדם אינו שבע רצון עם עצמו – מדוע איחר כל-כך בשנתו, והוא חושב ברעיונותיו על כך שבימים אלו היה משה רבינו עליו השלום בהר, שהימים הם ימי רצון שאפשר לפעול בהם באופן שונה לחלוטין, ושעליו להיות בן-אדם ואסור לו להחמיץ את הזמן.

כשבאים לבית-המדרש כבר מוצאים בו קהל גדול. יש שאומרים תהילים, אחרים לומדים חסידות או אומרים תיקוני זוהר, בשעה שאחרים עומדים או יושבים ומתפללים. בסדר העבודה של תורת חב"ד תופסת התפילה – עבודה שבלב – את אחד המקומות הגדולים והחשובים ביותר. בליובאוויטש היו כאלה שכינים היה 'בעלי עבודה' והיו מתפללים שעות רבות גם בימות החול של כל השנה, ובייחוד בחודש אלול, שאז היה זה באופן שונה לחלוטין. כשהיו נכנסים ל"חדר שני" של המניין, היו נפעמים מהמחזה הבלתי-רגיל שנתגלה: כל אחד שקוע בשרעפיו ושרוי בדבקות, אינו שומע ואינו רואה את הנעשה סביבו. זה מנגן בניגון חב"די "ברוך גוזר ומקיים", השני אומר "חנן ורחום", השלישי אומר "יכולם משבחים ומפארים", ואחר מצוי בעיצומה של תפילת "אהבת עולם" ואומר מילים ספורות, כאשר פירוש המילות מזדקר מכל מילה בכל-כך הרבה עסיסיות של השגה, בהתקשרות שכזו ובקול תחנונים כזה, עד שמרגישים שבכל מילה מתעלה המתפלל מעלה-מעלה! הוא מתקרב יותר ויותר אל הנקודה, והנה-הנה הוא משיג את מטרתו.

ניגון התחנונים של "מהר והבא עלינו ברכה ושלום" והניגון השקט והערב ותולכנו מהרה קוממיות לארצנו", קול הביטחון בו הוא אומר "כי אל-פועל ישועות אתה" וקול השמחה בו הוא אומר "וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול" – מעניקים לו את הכוח לומר "שמע ישראל". עם כל יום נוסף שחלף התקרבו יותר לשבת סליחות. את ה"חסידות" של שבת סליחות היו שומעים בכונת-לב שונה לחלוטין. בליל שבת שלפני הסליחות היו ממעטים בשינה בדרך כלל, משום שלא היו יכולים לישון. האדם לא מצא לעצמו מקום, וההליכה למקווה היתה עוד לפני שהאיר היום.

קול פנימי של "מקיף" חסידי

במקווה כבר היו פוגשים אנשים רבים. הכול ממהרים, על פני הכול ניתן להכיר ששבת זו שונה מכל שבתות השנה. הרי זו השבת שלפני הסליחות.

במחולמות המחשבות הזורמות בחוזה. חולפת ברעיון הזעקה הסוערת "לך ה' הצדקה", ועוד יותר מכך – ההרגשה של "ולנו בושת הפנים". טובלים בלב שבור, והאדם עורך ביקורת כלפי עצמו: האם הטבילה היא אכן טבילה של תשובה אמיתית מתוך חרטה על העבר וקבלה על להבא, או שמא היא, חלילה, בבחינת "טובל ושרץ בידו".

כשעברו ליד מנייני התפילה בבית-המדרש וב"בנימין" שטיבל" היו שומעים קהל אנשים אומרים תהילים.

אמירת התהילים באותה שבת היתה אף היא שונה מאמירת התהילים בכל השנה. למרות שהיו

כסוג החי והצומח שנבראו מלכתחילה באלפי-אלפי מינים.

מובן שהתורה, "תורה אור" המאירה את הכל, מתעכבת על הברל בולט כזה. חכמינו אומרים במשנה: "לפיכך נברא האדם יחידי – ללמדך כו". ללמדך: א) כל אדם הוא "עולם מלא". ב) "מפני שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחבירו: אבא גדול מאביך".

נשאלת מיד השאלה: שני הטעמים האמורים הם מנוגדים, לכאורה. לפי הטעם הראשון מודגשת רוממות גדלותו וחוזקו של האדם כ"יחידי", עד שהוא עולם מלא. ברור שאם תורת אמת אומרת ש"אין דיעותיהם שוות" הרי בהכרח שהדבר יביא לריבוי בחילוקי הדעות, ובמלוא התוקף, דווקא משום שכל אחד הוא "עולם מלא", והרי זה, אם כן, היפוכו הגמור והמלא של שלום הבריות.

ולמרות שדבר שוות ה' מכנה אותו בשם "דיעה" מבוסס בכל הפרטים ומתאים לתורה שהיא חכמתו של ה', שכן אם לא הרי זה היפך החכמה והדיעה, כפשוטו – הרי, עם זאת, אין הדיעות שוות, שכן שונות (ואף מנוגדות לפעמים) הגישות וההשקפות בענייני הרשות, כולל כאשר לשאלה כיצד לקיים בהם את הציווי "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעה",

ברם, כיוון ששני הטעמים באים זה אחר זה ובהמשך אחד, וכל אחד מהם הוא חשוב במידה כזו שהוא השפיע על אופן בריאת האדם מלכתחילה, הכרחי לומר שלא זו בלבד שאינם מנוגדים זה לזה, כי אם, אדרבה, הם באים יחד ומחזקים זה את זה.

הסבר הדבר:

נכון, אמנם שהאדם "עולם מלא" ו"אין דיעותיהם שוות", אך אין הדבר מצריך ומתיר לו לשלול, אפילו ברעיונו בלבד, אפשרות של דעה שנייה, ויותר מזה – דעה מנוגדת. יתר על כן: עליו להתייחס לדיעות אלה, כולל המנוגדות, בכבוד, משום שהשני הוא עולם מלא, ולפיכך הוא חייב להתעמק בדעתו של הזולת ברצינות הראויה. או אז, נוסף על כך שגישה כזו מביאה ל"שלום הבריות" אמיתי ושלום של קיימא, הרי כיוון שהדבר מבוסס על כלל המופיע בתורה הנצחית שהיחיד הוא עולם מלא – מביא הדבר גם לידי כך שיתעמק עוד יותר בדעתו שלו, להבין יותר את מעלותיה וחסרונותיה, ועל-ידי כך לבוא ולהגיע אל האמת לאמיתה, להשלים את ה"עולם מלא" שלו.

וכך גם – השני, השלישי וכו', עד שיווצר שלום אמת בין הבריות.

* * *

ואף שנברא באופן שלא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב, יח).

יחיד בסוגו: או שדווקא הוא נברא להיות מדיני בטבע (מו"נ ח"ב פ"מ. ח"ג פכ"ז).

תורה אור... הכף: משלי ו, כג. וראה זח"ג נג, ב: אקרי תורה בנין דאורי וגלי במאי דהוה סתים. ומשנה

ברורה: הפוך בה רכולא בה ובה תחזי (אבות ספ"ה ובפיה"מ שם. וראה לקו"ש ח"ט עמ' 462 בשו"ג).

במשנה: סנהדרין שם.

כל אדם הוא "עולם מלא": להעיר מפירוש רבינו חזקן במאמר חז"ל (סנהדרין שם): כל המקיים נפש

אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא – "היום יום" עמ' פח.

אין דיעותיהן שוות: ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין בגמרא שם. אדר"נ פ"ד, ו. מסכת דרך ארץ רבה

פ"ט. תנחומא פינחס י.

כל מעשיך... דעה: אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע אר"ח סר"א.

ש"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ו ס"ב.

אין הדבר מצריך... שש"ל... ע"י התייחס: ראה ד"ה החלצו, רנ"ט. ד"ה איתא בוח"ג (סה"מ תרנ"ט

עמ' נג ואילך. שם עמ' רט ואילך). ולהעיר מאבות רפ"ד: איהו חכם הלומד מכל אדם. וראה תורת

הבעש"ט ה"מ על משנה זו (כש"ט – הוצאת קה"ת סי' צ. אר"ת לה"מ הוצאת קה"ת – סת"צ"ג).

התעמק בדעתו של הזולת: להעיר ממדרש שמואל לאבות פ"ה מ"ז: ע"י שבי' חולקים גורמים

להוסיף חכמה בב"ה. וראה בסה"מ תרכ"ו עמ' קעא. – להעיר מרשימות הצ"צ לתהילים קד, כב, (תג,

סע"א): ועד"ז יוכן ג"כ בכל הנבראים שזה צריך לזה ואין שלימות לכל אחד בלתי חבירו.

האמת לאמיתה: ראה אדה"ת יתרו עמ' תתצד ואילך. סה"מ תרכ"ז עמ' רצא ואילך. המשך תרס"ו ס"ע

תלא ואילך.

מבחינת המעשה, שהרי "המעשה הוא העיקר", באשר להתנהגות הכללית בחיי יום-יום, מהווים הדברים האמורים אחד היסודות של ההתנהגות הדרושה – קיום ה"כלל גדול בתורה". ואהבת לרעך כמוך, ובהדגשת "כמוך". הרעיון שברבר הוא: כל אחד נברא על-ידי בורא-עולם אחד, וכל אחד – גם אם הוא "רעך" ולא אתה עצמך – הוא עולם מלא, כמוך עצמך. לפיכך אתה צריך לאהוב את כל אחד כמו את עצמך. ומאחר וציווי זה מופנה מבורא העולם אל כל אדם – ברור שהדבר ניתן להשגה ולביצוע על-ידי כל אדם ובכל אדם.

נוסף על כך, הרי הבורא הוא "מלך שהשלום שלו", והוא מעניק את הכוח, ודורש, שישורר "שלום הבריות", כאמור, והדבר אף מובן בשכל האנושי. דבר זה, איפוא, מקיל את קיום הציווי "ואהבת לרעך כמוך", עד לידי מעשה בפועל ומכל הבחינות.

* * *

לכל האמור יש קשר מיוחד אל ההכנה לראש-השנה – הכתרת המלך שהשלום שלו – כולל, ועיקר, שלום ואהבת-ישראל באופן מושלם, שנוצרת אחדות-ישראל – "לאחרים כאחד ממש", וכולם "כאיש אחד בלב אחד" מכתירים את הקב"ה בראש-השנה כ"מלך ישראל", וברצון, ויתירה מזו – בשמחה, והדבר מתבצע באופן כזה שהוא משפיע על הסביבה כולה, והקב"ה מוכר כ"מלך העולם", כפי שזה היה בראש-השנה הראשון על-ידי אדם הראשון, כאמור לעיל.

ויהי-רצון שיהיה, כפי שנוסח הסיום של כל תפילת העמידה בכל יום: "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך", וכפי שמפרש אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשולחן-ערוך) שכאשר יש "כולנו כאחד" מביא הדבר מיד ל"ברכנו אבינו באור פניך",

כשהרבי בא לשדה...

לא צריך להידחף

בהיכל המלך – ישנן הגבלות, ש"אין נכנסים כי אם ברשות, ואף גם זאת המוכרחים שבעם ויחידי סגולה"; אבל כשהמלך יוצא לשדה – יכול כל אחד, גם הוא במעמדו ומצבו, להיות "מחותן".

ובנוגע לענייננו: גם מי שנמצא ב"שדה" שאינו מקום יישוב, אלא מקום של צמיחת עשב, מאכל בהמה, שמורה על נפש הבהמית, ועד ל"עשו גו' איש שדה" – הרי בחודש אלול בא הרבי אליו בהיותו בשדה, ולא זו בלבד שהרבי אינו כועס (ברוגז) על הטירחה שהטריחוהו לבוא למקום ירוד כזה, אלא אדרבה, מקבלו בסבר פנים יפות ומראה לו פנים שוחקות, מתוך שמחה שממתיקה דינים (כידוע הסיפור עם אדמו"ר הזקן במאסר).

כשהרבי בא לשדה רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו, וכולם עומדים מוכנים להקביל פניו, ולא צריכים אפילו להידחף... כיוון שהרבי עצמו מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומשפיע לכולם. צריכים רק לא להיות טיפש ולצעוק "אבא הצילני"... לא תובעים גדולות ונפלאות, אלא צעקה אחת פנימית: "אבא אבא הצילני, אבא אבא רחמני".

ואז בוודאי יתקיים הכתוב "אני לדודי ועלי תשוקתו", "אין תשוקתו של הקב"ה אלא על ישראל" היינו שכל תשוקתו של הקב"ה היא אך ורק להשפיע טוב לישראל, ובפרט הטוב העיקרי דגאולה השלימה, שבקרוב ממש יוליכנו הרבי לקראת משיח, אמן.

(משיחת ח"י אלול היתשי')

ריח של אלול

במשך מאה ושתיים השנים שבהן היתה ליובאוויטש עיר הבירה של כ"ק אדמו"ר חב"ד, היתה לקריית-ספר בדרכי החסידות ומנהגי החסידים, גם בחיי החולין של כל השנה, ובפרט בחיי המועדים והימים הטובים.

בשבת מברכים אלול בליובאוויטש, למרות שזה היה עדיין יום בהיר ושטוף שמש, האווירה כבר השתנתה. ריחו של אלול החל כבר להיות מורגש, ורוח של תשובה כבר החלה לנשב. כל יהודי נעשה מתוך יותר, עסוק יותר במחשבותיו והחלו לשכוח את כל דברי החולין.

במשך שני חודשי הקיץ – מאחרי חג השבועות עד שבת נחמו – עם הפסקה מסויימת בימי בין-המצרים, שאכן היו ימי תוגה ועצב, שהרי את הלכות תשעה באב היו שומרים על כל פרטיהן – היו מטיילים קצת בין מנחה למעריב בכיכר השוק. בין פסח לשבועות לא יצא אדם לטייל, אך מאחרי שבועות עד שבעה-עשר בתמוז, היו מטיילים ונהנים מהרוח הקייצית הנעימה.

אחרי שבת נחמו כבר החלו ללמוד אחרי מעריב, לקיים מה שכתוב "קומי רוני כלילה", וכשהגיע שבת מברכים אלול החלו כבר לחוש אווירה של אלול, ובדריכות רבה חיכו ל"לדוד ה' אורי וישעי", לקול השופר, לתקיעה הראשונה שהיה בה משום הודעה ששערי חודש הרחמים נפתחו.

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.
כ"ף גדול... כמוך: תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ קדושים יט,יח. ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד. ב"ר פכ"ד, ז. וראה קונטרס אהבת-ישראל.

ובהדגשת "כמוך": ראה בארוכה לקו"ש ח"ז עמ' 216 ואילך ובהערות שם.
ברור שהדבר ניתן להשגה: כי אינו מבקש לפי כוחו אלא לפי כוחו – במדב"ר פ"ב, ג.
מ"ף שהשלים ש"ף: שהש"ר פ"א, א (בסופו). וראה מסכת דרך ארץ זוטא פ' השלום: שמו של הקב"ה נקרא שלום. שבת י, ריש ע"ב.

הכתרת המלך: ר"ה טז, א. לד.ב. וראה לקו"ת ניצבים נא, ב. ד"ה תקעו, תש"א. ובכ"מ.
ואהבת ישראל כו' אחדות ישראל: ראה תניא (פ"ב) שכולן מתאימות ואב אחד לכלולנה.
לאחרים כאחד ממש: ראה לקו"ת ר"פ ניצבים. לקו"ש ח"ד עמ' 1141 ואילך.
כאחד אחד ב"ב אחד: מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ יתרו יט,ב.
מכתירים... וברצון: ראה ד"ה מן המיצר, תר"ס.

ויתירה מזו – בשמחה: ראה ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב: וההכתרה באה בשמחה גדולה כו'.
משפיע על המבינה כוללה: שהרי כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' (שבת נד, ב). ע"ז יח,א.
שבועות לט, סע"א וריש ע"ב). וזוהו מובן גורל העניין דמי שיש בידו לזכות את הרבים.
משפיע... מוכר כ"מ"ף העולם: ד"ה חייב אדם לברך, תרל"ח פ"ט. פ"ג. ובכ"מ.
וכפי שמפרש אדמו"ר הזקן: תניא שם.

“עשרה שיושבין ועוסקין בתורה”

רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניא אומר עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה בנייהם, שנאמר, אלוקים ניצב בעדת-אל. ומנין אפילו חמישה? שנאמר, ואגודתו על ארץ יסדה. ומנין אפילו שלושה? שנאמר, בקרב אלוקים ישפוט. ומנין אפילו שניים? שנאמר, אז נדברו ידאי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע. ומנין אפילו אחד? שנאמר, בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך (פרק ג, משנה ו)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

עשרה שהיו יושבין בדין, גרסינן. **בעדת אל** – ואין עדה פחותה מעשרה, שנאמר במרגלים (במדבר י"ד), עד מתי לעדה הרעה הזאת, יצאו יהושע וכלב הרי עשרה. **ומנין אפילו חמישה?** שנאמר, בקרב אלוקים ישפוט – שלושה דיינים, ושני בעלי דינים. **ומנין אפילו שלושה?** שנאמר, ואגודתו על ארץ יסדה – האש, והאוויר, והמים, שהם שלושה, על ארץ יסדה, על יסוד הארץ הם מקיפים, הרי לך ששלושה קרויין אגודה. אי נמי מצינו שלושה קרויין אגודה – אגודת אזור שהם של קלחים. ויש ספרים שכתוב בהן ומנין אפילו חמישה? שנאמר, ואגודתו על ארץ יסדה; שאדם אוגד בידו אחת שיש בה ה' אצבעות, וכלל אצבעות שביד קרויין אגודה, ובראש המקרא הוא אומר הבונה בשמים מעלותיו, כלומר, השכינה שהיא בשמים יורדת למטה לארץ כשיש שם אגודה עוסקים בתורה. ומנין אפי' ג'? שנאמר, בקרב אלוקים ישפוט – שהדיינים הם ג'. **כי נמצא עשירי** – לשון סך, תרגום וסכות ותטל, כלומר, שהשכינה סוככת עליו.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

עשרה – למרות שאין דעותיהם שוות, נעשים "עדה", מציאות אחת. **שיושבין** – התיישבות וקביעות, היינו שאהדות זו אינה רק בעת מן העיתים, ביום סגולה וכיוצא בזה, כי אם התיישבות וקביעות, בכל זמן ובכל מצב. **ועוסקין** – האחדות חודרת בענייני העסק שלו כפשוט, מבלי לחשוש שעל-ידי שיספר לחברו מענייני העסק, עלול הדבר לפגוע בפרנסתו. **בתורה** – סוף-סוף נעשית אצלם האחדות גם בתורה.

(לקוטי שיחות, כרך כח, עמ' 271)

עשרה שיושבין... המישה... שלושה... שניים... אחד – ידוע שדרכי תורה נדרשים לפנייהם ולאחריהם. ולפי זה יש לומר, שעל-פי הסדר מלמטה למעלה יש כאן הוספה באופן של עילוי אחר עילוי:

אחד – לימוד התורה של אחד, שגם בזה ישנו עילוי גדול ביותר, "שנאמר כל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך", שהקב"ה בכבודו ובעצמו פונה מכל עסקיו ובא אליו כדי לברכו. אך למרות זאת יש צורך בהוספה יתירה – **שניים** (כפליים), ויתירה מזו – **שלושה**, המישה, ועד **עשרה**.

(ספר השיחות תשמ"ח, כרך ב, עמ' 582)

ויהי כן בפועל ממש ומיד, כולל הברכה – כלשון דוד מלכא משיחא – "ויאכילהו מחלב חיטה, ומצור רבש אשביעך", ותהא לכל אחד ואחת ולכולם יחד – כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

(תורת מנחם – התוועדות היתשמי"ב כרך ד' ע' 2214-2218)

ומיד: ע"ד מש"כ הרמב"ם בנוגע לתשובה "בסוף גלותן ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה).

דוד מלכא משיחא: סי' האריו"ל כוונות הברלה בסופן. ובכ"מ. ויאכילהו... אשביעך: סיום והותם מזמור פא בתהלים, שירו של יום ר"ה (ר"ה ל, ב). והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א).

כתיבה וחתימה טובה: כי נחתמין מיד (עם הכתיבה) בספרן של צדיקים גמורים (ר"ה טז, ב) ועמך כולם צדיקים (ישעי' ס, כא). וראה טור אר"ח סוסתקפ"א (מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג). לקוטי מהרי"ל הובא לעיל במ"מ שבחודש... טובה.

לשנה טובה ומתוקה: ראה לקוטי לוי"צ אגרות עמ' שיא.

ח"י אלול

להאיר את נר ה' נשמת אדם

ובעמדנו ביום ח"י אלול, יום הולדת הבעש"ט – צריכים לידע ולזכור שהבעש"ט פתח וסלל והראה את הדרך ונתן כחות לכל אחד ואחד מאתנו, להיות בעצמו "באהעלפער" ולחזור בעצמו אחר אנשים פשוטים הנמצאים בסביבתו, ולדבר עמהם ענינים פשוטים, ולהאיר על ידי זה את נפשם האלקית, "נר ה' נשמת אדם".

וכיון שכן, מוטל חוב קדוש על כל אחד ואחד (ובפרט אלה שזכו לקבל ולשמוע בעצמם או שמסרו להם הוראות מפורשות בענין זה) לפעול על כל בני ישראל הנמצאים בסביבתו – להדליק ה"נר ה' נשמת אדם" שלהם, או להגדיל את האש הקטנה שדולקת לאטה ונראית בקושי ("דער פיערע"ל וואס ברענט שטיל, און קוים קוים אז ס'זעט זיך ארויס"), עד שתהיה מדורה גדולה!

צריך לידע שאצל כל אחד ואחד מ"משיח" ישנו "מעייך", "באר מים חיים", וכיון שטבעם של "מים חיים" שאינם נשארים במקומם (לעצמם), אלא הולכים ומתפשטים למרחוק, כך שעל ידם נעשה "השקית את העדה ואת בעירם", נמצא, שבכחו של כל אחד ואחד מ"משיח" (שיש בו באר מים חיים) "השקות עדה שלמה מ"משיח", ואפילו "את בעירם", דקאי על נפש הבהמית וכל הענינים הגשמיים והחומריים, שתהיה ניכרת שייכותם ליהודים וליהדות ("אידישע ממון, אידישע נכסים, און א אידישע קהילה").

(משיחת ח"י אלול, היתשי"א, תורת מנחם – התועדויות היתשי"א עמודים 403-503 – בלתי מוגה)

לימוד החסידות בכל יום

עניין לימוד החסידות שייך לא רק לאלו שהם חסידים, מקושרים או שייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר, אלא כל אחד שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב, שחל עליו החיוב ללמוד תורה עד שידע כל התורה כולה, הרי לאחר שנתגלה גם חלק זה שכתורה באופן שכל אחד יכול ללמוד, חל עליו החיוב ללמוד גם חלק זה שבתורה.

וכדי שתהיה בזה הצלחה וסייעתא דשמיא, שזקוקים לכך הן בלימוד גלה תורה והן בלימוד החסידות – העצה לזה היא שיהיו ג' הענינים שנתבארו בקיצור בלקוטי תורה:
א) "יהיה פרוטה לעני", ליתן בכל יום חול קודם התפלה לכל הפחות פרוטה לצדקה,
ב) ענין הטהרה – טבילת עזרא,

ג) לימוד המביא לידי אהבת ה' וליראתו, שזהו גם ענינו של לימוד החסידות – לא רק בתור קיום מצות תלמוד תורה, אלא נוסף לזה גם בתור ענין המביא סייעתא דשמיא, שכל היום כולו יהיה בהצלחה בעבודתו הרוחנית בשלשת העמודים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים, ועל ידי זה יהיה לו יום מוצלח גם בכל עניניו הגשמיים.

(משיחת י"ג תמוז, היתש"י, תורת מנחם – התועדויות היתש"י ("ח"י) כרך י"ד עמודים 207-208 – בלתי מוגה)

"אומר הרי זה ביכורים" – הוא מצווה ורוצה שיחנכו ילד זה לתורה ומצוות, שיביאוהו "לבית המקדש".

ומי שעוסק בכך – "בת קול מברכתו... תשנה לשנה הבאה" (רש"י פסוק טז): הוא יזכה לקרב עוד ועוד יהודים ולהביאם "לבית המקדש".

(לקוטי שיחות, כרך ט, עמ' 159)

השקיפה ממעון קדשך... וברך את עמך את ישראל (כו,טו)

כמה גדול כוחן של עושי מצווה, שכל השקיפה שבתורה ארורה, וזה בלשון ברכה (ירושלמי מעשר שני פ"ה)

קללה שנהפכה לברכה – גדולה יותר מסתם ברכה. כידוע, שכאשר הגבורה מתמתקת ונהפכת לחסד, אזי החסד נמשך באופן של גבורה, כלומר, בהתגברות ובחוזק. וכמאמר חז"ל (ב"ר פ"א): "טוב מאוד – זה מלאך המוות" – כאשר מלאך המוות נהפך לטוב, אזי אין הוא טוב רגיל אלא "טוב מאוד".

(אור-התורה דברים, עמ' תתרמד)

* * *

כמה גדול כוחן של עושי מצווה... אמר רבי יוסי בר חנינא: ולא עוד, אלא שכתוב בו היום הזה (ירושלמי מעשר שני פ"ה)

רבי יוסי בר חנינא מוסיף על דברי תנא קמא, שאין הדבר כן רק במצוות ביכורים, אלא כך הוא בכל זמן ובכל מקום – קיום מצוות הופך קללה לברכה.

(ספר המאמרים ת"ש עמ' 155)

את ה' האמרת (כו,ז)

בני-ישראל גורמים, כביכול, לכך שהקב"ה "יאמר" וידבר (האמרת – לשון מפעיל). שכן כאשר ישראל עוסקים בתורה ובמצוות הרי בזכותם "אומר" הקב"ה את עשרת המאמרות והוא ממשיך להוות ולקיים את העולם. כמאמר רז"ל (אבות פ"ה) שהצדיקים (ועמך כולם צדיקים) "מקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות".

(אור-התורה דברים עמ' תתרסה)

הסכת (כו,ט)

עשו כיתות-כיתות ועסקו בתורה (ברכות סג)

יש ללמוד תורה באופן של "עסק" דוקא – "ועסקו בתורה".

בעל-עסק פותח את חנותו במקום מרכזי, ממציא המצאות כדי שהחנות תהיה גלויה וכולטת לעין, ומפרסם את סחורתו ככל שעולה בידו, כדי שגם העוברים והשבים הטורדים ביותר יבחינו בחנותו (ואפילו אם לא יקנו מאומה, לפחות ידעו שכאן מוכרים סחורה פלונית, ולעת מן העיתים יבאו ויקנו). גם בלימוד התורה צריך להיות כן: הלימוד צריך להיות ברבים דווקא, "כיתות כיתות", ויש להשתדל בכל מיני השתדלות לפרסם את הדבר ולמשוך עוד ועוד "קונים".

(ספר-המאמרים קונטרסים א, עמ' רנח)

פרשת כי-תבוא

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוֹקֶיךָ נותן לך (כו,א)
כל מקום שנאמר והיה אינו אלא שמחה (ב"ר פמ"ב)

ביאת הארץ רומזת לירידת הנשמה לעולם הזה, שהיא ירידה גדולה, מאיגרא רמא לכירא עמיקתא. ומכל-מקום נאמר על כך לשון שמחה, לפי שזה רצון הקב"ה – "אשר ה' אלוֹקֶיךָ נותן לך", ואם-כן ברור גם שירידה זו היא לצורך עלייה.

(לקוטי-שיחות, כרך ט, עמ' 357)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוֹקֶיךָ נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה...
ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלוֹקֶיךָ לשכן שמו שם (כו,א-ב)
בח"י באלול תרנ"ב זכה כ"ק אדמו"ר הרשב"ב לעלות להיכל המשיח, שם שמע שבע תורות מהבעל-שם-טוב.

התורה הראשונה:

"כי תבוא אל הארץ – כשיתעורר בך הרצון והמרוצה לאלוקות ("ארץ" מלשון "מרוצה"),
"אשר ה' אלוֹקֶיךָ נותן לך נחלה וירשתה" – שניתנת מלמעלה לכל יהודי בתור ירושה,
"וישבת בה" – יש להביא את הרצוא בהתיישבות,
"ושמת בטנא" – ולהמשיך את האור בכלי.
"כי תבוא אל הארץ" – אם רצונך להגיע אל הרצון,
"והלכת אל המקום... לשכן שמו שם" – מסור את נפשך כדי לפרסם אלוֹקות, להשכין את שמו של הקב"ה בעולם.

(היום יום עמ' פח)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (כו,ב)

פירות ביכורים לא הוקרכו על-גבי המזבח, אלא ניתנו לכהן לאכילה. ללמדך: תפקידו של האדם אינו לבטל את הגשמיות, אלא להחדיר לתוכה – כפי שהיא – קדושה.
זהו שנאמר "מראשית" (ולא כל ראשית, רש"י), והיינו, על האדם להשאיר לעצמו פירות בכלל, וגם פירות מובחרים ("ראשית"); אלא שצריך להחדיר בהם קדושה, שיהיה ניכר שמפירות אלו לקחו ביכורים.

(לקוטי-שיחות, כרך ט, עמ' 358)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (כו,ב)

אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה... אומר הרי זה ביכורים (רש"י)

"אדם יורד לתוך שדהו" – הקב"ה נכנס לכרם עם ישראל,
"ורואה תאנה שביכרה" – ילד או ילדה שנכנס לגיל מצוות (או אדם מבוגר שזה עתה התקרב לתורה),

"אנו אין לנו אלא מנהג נשיא דורנו"

התייחסויות שונות של הרבי לדבקות במנהגי רבותינו נשיאינו וההליכה בדרכים שסללו פועמים שהתבטא – "ואנו אין לנו אלא מנהג נשיא דורנו", ופעמים אחרות – "זהו הנהגת נשיא ואינו שייך לאחרים" פועם כך ועוד ברשימה שלפנינו (ראה גם 'התקשרותי גיליונות תצו, תצו)

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

תלמיד נוהג כרבו

דברים ברורים על חשיבות הדבקות במנהגי רבותינו השמיע הרבי לפני הסועדים על שולחנו, בסעודת ליל א' דהג-הסוכות תשכ"א ('המלך במסיבו', כרך א, עמ' סכ"סד):

חז"ל מדגישים בכמה מקומות את גודל העניין שתלמיד צריך לנהוג כרבו, וממילא יש להשתדל לנהוג כמנהגי רבותינו נשיאינו [כולל הנהגות שנהגו בד' אמות שלהם ובהסכמתם וכידוע בגודל העניין ד"מעשה רב"].

ובהמשך:

...כפי שנהגו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר – כך עלינו לנהוג בכל אתר ואתר, וגם באה"ק ת"ו. על-דרך זה בעניין מקום הדלקת נרות חנוכה. (קודם לכן דובר על נשיאת-כפים ועל שינה בסוכה).

"וכך נוהג גם אני"

בהתוועדות י"ג בתשרי תשמ"ג ('התוועדות' תשמ"ג, כרך א, עמ' 145) אמר הרבי:

כ"ק מו"ח אדמו"ר נהג להתפלל את כל התפילות מתוך הסיפור (מלבד עניינים מיוחדים) – אף-על-פי שבדואי ידע את כל התפילות בעל-פה, וכך נוהג גם אני – כפי שראיתי את הנהגתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

בשנת תש"ו (איגרות-קודש, כרך ב, עמ' קג) מבחיר הרבי:

המנהגים שנדפסו ב"היום יום" ובהגדה הם הוראה לרבים על-פי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, מלבד אותם שכתוב בפירוש: מנהג אדמו"ר או בית הרב, ואז על כל-אחד-ואחד לברר איך יתנהג.

בשנת תש"ט (בחיי הרבי הקודם) נשאל הרבי נשיא דורנו על-ידי הרה"ח ר' ישראל-נח בליניצקי "אם יש להוסיף על מניין ז' קרואים בשבת בכדי להוציא מלב הנוסף את ההשד שמרחקים אותו".

הרבי (איגרות-קודש, כרך ג, עמ' לא) משיב: בכלל הרי"זה תלוי במהות הנוסף... הכל לפי ראות עיני המורה על אתר.

אבל טבח ידוע לכת"ר... אצלנו מקפידים במאוד שלא להוסיף קרואין אפילו בשבת וכנראה שהוא מיוסד על הוראת הצמח-צדק בשו"ת או"ח סלי"ה. ואירע כאן בשבת חתונה ולא הסכים כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א שיוסיפו קרואים כי-אם שיקראו בשני מקומות.

בהמשך מוסיף הרבי וכותב כי, לצד "גודל ערך ההתקשרות, נחיצותה וחביבותה (ובפרט אם גם מקום גשמי מפסיק) הרי עלינו כולנו להתאזר ולהתאמץ ביותר לאחוז בהוראות רבותינו נשיאי חב"ד מנהגיה[ם] ותנועותיהם השייכים לנו". ובסוגריים: "פרט לאלו שאינם אלא של הנשיא עצמו".

"מעשה רב" גובר

"המנהג בפועל – 'מעשה רב' – גם אצל גדולי ישראל, וכן אצל רבותינו נשיאינו, שקורין שניים מקרא (לא מתוך ספר-תורה כשר, אלא) מתוך חומשים הנדפסים דווקא, למרות המובא אודות הנהגת האריז"ל, ופסק דין אדמו"ר הוקן לקרותם בספר-תורה כשר..." – אמר הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת ויגש תשמ"ח ('התוועדות' תשמ"ח, כרך ב, עמ' 167).

טעם פשוט וטעם פנימי

בהתוועדות י' שבש"ז תשל"ז (שיחות-קודש תשל"ז, כרך א, עמ' 451) התייחס הרבי לשימוש המרובה שהוא עושה בלשון "וכו...". תחילה הסביר עניין זה בפשטות – כדי לקצר ולחסוך אריכות הדברים. לאחר מכן המשיך והסביר שזה קשור בעניין של "חייב אדם לומר בלשון רבו" – שכן מצינו אצל כ"ק אדמו"ר (הרש"ב) נ"ע שימוש במילת "וכו" בריבוי מופלג ביחס לשאר הנשיאים – אדמו"רי חב"ד.

ועוד בקשר למטבע לשון זה, כותב הרבי באיגרת משנת תש"ו (איגרות-קודש, כרך י, עמ' שלט):

וכיוון דחובת אדם לומר בלשון רבו, הרי באותה הפעם שהייתי נוכח [=עם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בבית-מילה] היה זה בווארשא ונתן עשרים זלאטעס (זהובים) ואמר...

"רצה להתנהג כמו אביו"

בהזדמנות אחת (אור לכ"ד טבת תש"ו) הזכירו לפני הרבי את הנהגת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בימי ההילולא של רבותינו נשיאינו, והרבי הגיב ('התוועדות' תש"ו, חלק יג, עמ' 184):

פרטי הדברים בזה נתבאר ברשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר שנדפסה בקונטרס בי' ניסן תרח"ץ – החילוק בין הנהגת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע

בימי ההילולא של אביו (אדמו"ר המהר"ש) וזקנו (אדמו"ר הצמח-צדק), לגבי הנהגתו בימי ההילולא של רבותינו נשיאינו בדורות שלפני זה, אדמו"ר האמצעי, ולפני זה אדמו"ר הזקן.

ולעיר, שכן נהג גם כ"ק מו"ח אדמו"ר עם היותו דור שלאחרי זה, וכנראה הטעם הוא מפני רצה להתנהג כמו אביו.

מנהג נשיא דורנו

במענה לשאלת בחור (לקוטי-שיחות, כרך כד, עמ' 343) השיב הרבי:

בנוגע לצבע בגדי שבת ויום-טוב – מפורסם שיש לובשים לבנים, ויש הפכם, ויש – צבעונים (ומפורש בספרים הטעמים השונים טעמי כל אחד ואחד).

אך הרבי מוסיף וקובע:

ואנו אין לנו אלא מנהג נשיא דורנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר.

כיוון שנהגו בגלוי

בי"ט באלול תשמ"ח ('התוועדות' תשמ"ח, כרך ד, עמ' 304) ביאר הרבי את הנהגתו יומיים קודם לכן, בעת הנחת אבן הפינה להרחבת קודש '770', כאשר יצא לבוש בגדי משי ("כאן המקום לבאר את הטעם שיצאנו להנחת אבן הפינה עם בגדי משי, לבושי שבת ויום-טוב").

אחרי הבאת קטע ממאמרו של הרבי מוהרש"ב ש"שבת מקבל מעולם הבריאה" ומשי הוא מבעל-חיים; ובשבת, שהיא בדרגת עולם הבריאה, לובשים בגד משי שבדרגת עולם הבריאה, המשיך הרבי:

והנה ראינו בהנהגת רבותינו נשיאינו, שבכל עניין של יום-טוב לבשו בגלוי בגד משי, ומכיוון שהם נהגו זאת בגלוי, זהו סימן שאין זה הנהגה מיוחדת לנשיאי הדור.

הנהגה שבפירסום

דיון ארוך ערך הרבי בהתוועדות אחרון-של-פסח (בעיקר משנת תשכ"ז ותשל"ז) על-דבר הנהגת רבותינו נשיאינו להדר ולדקדק

אותו, יום קודם או יום אחר כך, אם בעל-פה או בכתב, או בדפוס, אבל זאת ידע, שהדבר לא יישאר בגדר סוד".

"אלא שבזה גופא היו חילוקים", המשיך הרבי (שם), "היו עניינים כאלה שציווה עליהם להעלימם לעצמי, ואז הייתי צריך לבקש ולפעול רישיון על פרסום הדבר; אבל היו עניינים שמלכתחילה לא הטיל עליהם 'הגבלות'".

הדברים נאמרו בקשר ללימוד לקבלת 'סמיכה' קודם החתונה, כשהרבי מדגיש:

ואף שהמדובר הוא בנוגע להנהגה של בית הרב, מכל-מקום, כיוון שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר וגילה את הדבר, מובן שמנהג זה הוא הוראה לרבים שצריכים לקבל סמיכה להוראה קודם החתונה.

"אחד הקיף והקפידו על זה"

כך ציטט הרבי ב"היום יום" חלק שני (ימי מלך, כרך ב, עמ' 878) משיחת חג הסוכות תש"ד:

בשנת האבילות אין מקיפין (הבמה בדי מינים). אדמו"ר היה מקיף אבל זהו מהנהגות נשיא ואינו שייך לאחרים. זוכר הני שאחד הקיף והקפידו על זה...

בהמשך ל'שבעה' אחרי פטירת אחיו ר' ישראל-אריה-לייב ז"ל כתב הרבי בי' בסיוון תשי"ב (איגרות-קודש, כרך ו, עמ' קד):

הנני בספק במנהג כ"ק מו"ח אדמו"ר בהאבילות – שבעה – אחרי אמו הרבנית ע"ה אשר עלה לתורה גם-כן בימות החול ובמנחה לשבת, היינו גם אלו העליות שלא היה רגיל בהם לולא האבילות, ולא מצאתי טעם על זה ובמילא לא מלאני ליבי לנהוג ככה ולא עליתי לתורה אלא ביום השבת-קודש וכידוע הפסק דרבינרתם בזה.

(יתכן שבהמשך נתברר הדבר לרבי – כמפורש ב'רשימות הנהגות קודש' משנת תשכ"ה אות קע והערה 109 – כי בשנת תשכ"ה, אחרי פטירת אימו ע"ה, נהג כמנהג אדמו"ר מוהרי"צ).

באכילת שרויה בסעודות אחרון-של-פסח (ראה גם 'אוצר מנהגי חב"ד', ניסן). כהקדמה מדגיש הרבי (לקוטי-שיחות, כרך כב, עמ' 30): אם על כל מנהג ישראל נאמר כי "תורה היא", הרי על-אחת-כמה-וכמה שזהו בנוגע להנהגה בפרסום של רבותינו נשיאינו, מה-שאין-כן הנהגה סתם או עראית, ועל-אחת-כמה-וכמה שבצנעה.

יש עניינים ויש עניינים

באופן כללי – הסביר הרבי בשיחת כ' במרחשוון תשל"ז ('יום מלכנו', עמ' 31, הערה 10) – יש אצל רבותינו נשיאינו עניינים השייכים להם בלבד, ויש עניינים שהם גילוי לאחרים; כשם שאצל הקב"ה יש עניין של "עצמות" ויש אור השייך לעולמות... שמוזה מובן שעניינים והוראות של רבותינו שפרסמום ובדפוס (לדורות), משמעותם ושייכים הם לכל אחד ואחד.

"מכיוון שהרבי סיפר"

ככמה הזדמנויות סיפר הרבי כי לפני נישואיו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, 'חנוכת הבית' של דירתו היתה על-ידי הבאת ילדים מתלמוד-תורה שלמדו שם תורה כהקדמה לכניסתו לדור בבית.

"והנה" – ציין הרבי בשבת-קודש פרשת צו תשי"ד ('תורת מנחם', חלק יא, עמ' 142) – "מכיוון שהרבי הוא נשמה כללית, הרי כל העניינים שהיו אצלו הם עניינים הנוגעים לכל אחד ואחד. ומכיוון שהרבי גם סיפר סיפור זה, הרי זה גם הוראה לכל אחד ואחד".

היה צריך לבקש רישיון...

"כבר אמרתי פעם" – סיפר הרבי בכ"ד בטבת תשי"ב ('התוועדות' תשי"ב, חלק ד, עמ' 260) – "שכאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר היה מספר לי סיפור, כבר ידע מלכתחילה שאפרסם